

การศึกษาแนวทางการเตรียมความพร้อมของโรงเรียนหลักในการรวมโรงเรียน ขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่¹

Guidelines for the main school to prepare themselves to be ready for merger
with the small sized schools under the supervision of krabi
education service area office

ธวัชนันท์ ศรีงาม², อุดล นาคะโร³

Thanatchanan Sringam, Adul Nakaro

บทคัดย่อ

การศึกษาแนวทางการเตรียมความพร้อมของโรงเรียนหลักในการรวมโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการของโรงเรียนหลักในการรวมโรงเรียนขนาดเล็ก เพื่อรวบรวมปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารจัดการของโรงเรียนหลักในการรวมโรงเรียนขนาดเล็ก และเพื่อศึกษาแนวทางการเตรียมความพร้อมของโรงเรียนหลักในการรวมโรงเรียนขนาดเล็ก กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาคั้งนี้ประกอบด้วยกลุ่มที่ 1 กลุ่มตัวอย่างที่เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วนของจำนวนครูในโรงเรียนหลัก ตามตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Yamane (Yamane, 1970 : 886 – 887) ได้กลุ่มตัวอย่าง ทั้งหมดจำนวน 123 คน กลุ่มที่ 2 กลุ่มตัวอย่างที่เก็บข้อมูลโดยใช้การสัมภาษณ์ ใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความเข้าใจและมีส่วนเกี่ยวข้องกับการรวมโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 6 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าความถี่

¹วิทยานิพนธ์ หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต 2559

²นักศึกษาลัทธิหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

³อาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต

(Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) แบบสัมภาษณ์วิเคราะห์ข้อมูลโดยการนำข้อมูลมาวิเคราะห์เปรียบเทียบ และจัดหมวดหมู่จำแนกประเภทข้อมูล อย่างเป็นระบบทุก ๆ ประเด็น เชื่อมโยงข้อมูลที่มีความสัมพันธ์กัน สังเคราะห์ข้อมูลที่เชื่อมโยง สรุปออกมาตาม ประเด็นหัวข้อการวิจัย และนำเสนอข้อมูลในลักษณะการเขียนเชิงบรรยาย

ผลการศึกษาพบว่า 1) สภาพการบริหารจัดการของโรงเรียนหลักในการรวมโรงเรียนขนาดเล็ก ครูผู้สอนส่วนใหญ่มีความเห็นว่ามี การดำเนินการเกี่ยวกับการบริหารจัดการอยู่ในระดับมากที่สุด โดยการบริหารจัดการที่มีการดำเนินการสูงที่สุดคือด้านการบริหารทั่วไป รองลงมาคือด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคลากร และน้อยที่สุดคือด้านการบริหารวิชาการ 2) ปัญหาในการบริหารจัดการของโรงเรียนหลักในการรวมโรงเรียนขนาดเล็กพบว่าการจัดการศึกษาระหว่างโรงเรียนหลักและโรงเรียนขนาดเล็กยังไม่เป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน การจัดทำหลักสูตรและการใช้หลักสูตรยังขาดความร่วมมือของทั้งสองโรงเรียน การใช้จ่ายงบประมาณเพิ่มขึ้นและการเบิกจ่ายงบประมาณมีขั้นตอนที่ยุ่งยาก ข้อเสนอแนะในการบริหารจัดการของโรงเรียนหลักในการรวมโรงเรียนขนาดเล็กพบว่าการรวมโรงเรียนควรคำนึงถึงผู้ได้รับประโยชน์มากที่สุดคือนักเรียน ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียควรมีความเสียสละและคำนึงถึงประโยชน์ต่อส่วนรวมไม่ยึดติดกับความต้องการหรือแนวคิดของการไม่ยอมเปลี่ยนแปลงสิ่งที่ดีกว่า และ 3) แนวทางการเตรียมความพร้อมของโรงเรียนหลักในการรวมโรงเรียนขนาดเล็กประกอบด้วย 3.1) โรงเรียนหลักประเมินความพร้อมของตนเองก่อนดำเนินการตามนโยบายการรวมโรงเรียนขนาดเล็ก 3.2) โรงเรียนหลักควรทำความเข้าใจ ศึกษาหาข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับโรงเรียนขนาดเล็กที่จะมาเรียนรวม 3.3) โรงเรียนหลักประชุมปรึกษาหารือกับบุคลากรทุกฝ่ายของโรงเรียนหลักเกี่ยวกับนโยบายการรวมโรงเรียนขนาดเล็ก 3.4) โรงเรียนหลักประชุมและให้ความรู้แก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนหลักและโรงเรียนขนาดเล็กที่มารวม เพื่อปรับวิสัยทัศน์ แนวความคิด รับทราบนโยบาย สร้างความความเข้าใจและสร้างแนวปฏิบัติที่ตรงกัน 3.5) โรงเรียนหลักร่วมกับโรงเรียนขนาดเล็กวางแผนเกี่ยวกับการบริหารจัดการในการดำเนินงานทั้ง 4 ด้าน เช่น การบริหาร

วิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านบริหารบุคลากร และด้านการบริหารทั่วไป 3.6) โรงเรียนหลักเชิญวิทยากรมาให้ความรู้และสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางการปฏิบัติในการรวมโรงเรียนขนาดเล็กให้แก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง 3.7) ก่อนดำเนินการรวมโรงเรียนหลักควรจัดกิจกรรมให้ทั้งสองโรงเรียนมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน 3.8) โรงเรียนหลักนำครูและผู้ที่เกี่ยวข้องศึกษาดูงานโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จเกี่ยวกับการรวมโรงเรียนขนาดเล็ก 3.9) โรงเรียนหลักเปิดโอกาสให้ชุมชนทั้งสองโรงเรียนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการโรงเรียน 3.10) โรงเรียนหลักจัดเตรียมอาคารสถานที่ให้พร้อมและเพียงพอกับจำนวนครูและนักเรียนจากโรงเรียนที่มาเรียนรวม และ 3.11) โรงเรียนหลักมีการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ : แนวทางการเตรียมความพร้อมของโรงเรียนหลักในการรวมโรงเรียนขนาดเล็ก

ABSTRACT

The objectives of the research were to study the current administrative performance of the main schools, to collect problems in merging the main schools with the small sized schools, and to propose guidelines for the preparation of the main schools in merging with the small sized schools. The research employed both qualitative and quantitative methods. The sample group consisted of two groups: 1) 123 teachers from the main schools, and questionnaires were used to collect data; 2) 6 experts were given an in-depth interview. The statistics employed to analyse the collected data included frequency, means, S.D., and content analysis.

The results of the study revealed that:

1. The level of administrative management of the main schools based on the teachers' opinions was found to be very high. The area of management which was ranked the highest was general administration, followed by budget

administration, and personnel administration. The area of management which was ranked the lowest was academic administration.

2. The problems found for the merging of the two types of schools were that their educational systems were different in many areas including curriculum and budget. Therefore, the main schools must focus on the benefits for the students from the small sized schools rather than on their own interests.

3. Suggestions for the preparation of the main schools were as follows: 3.1) The main schools must assess themselves whether they are ready to assist the small sized schools before joining the merging program; 3.2) The main schools must study and have information about the small sized schools; 3.3) The main schools should inform their personnel about the merging program and listen to their opinions; 3.4) The main schools should organize a meeting for the personnel of both schools in order to understand the policy of the merging program and provide them with knowledge and information about the guidelines in merging the two types of schools; 3.5) The main schools and the small sized schools should join together in order to plan the administrative management after merging; 3.6) Experts and academics should be invited to guide the schools and their personnel in preparing the operation after merging; 3.7) Activities between the two types of schools should be regularly organized to enhance the good relationship; 3.8) The main schools should take their personnel to visit the schools which had been successfully merged; 3.9) The main schools should provide opportunities for the community of both schools to participate before and after merging; 3.10) The main schools should prepare sufficient buildings and materials for

the teachers and students of the small sized schools; 3.11) The main schools must be responsible for the evaluation and follow-up of this program.

Keywords : The Main Schools to Prepare themselves to be Ready for Merger with the The Small Sized Schools

บทนำ

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เป็นรากฐานในการสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าและดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้บัญญัติสาระสำคัญเกี่ยวกับการจัดการศึกษาไว้ใน มาตรา 22 (ราชกิจจานุเบกษา, 2545 : 13) ไว้ว่าการจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ ส่วนมาตรา 23 (ราชกิจจานุเบกษา, 2545 : 13) กล่าวว่าการจัดการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และบูรณาการ ตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษา และในมาตรา 28 (ราชกิจจานุเบกษา, 2545 : 16) กล่าวว่าหลักสูตรการศึกษาระดับต่างๆ รวมทั้งหลักสูตรการศึกษาสำหรับบุคคล ตามมาตรา 10 วรรคสอง วรรคสาม และวรรคสี่ ต้องมีลักษณะหลากหลาย ทั้งนี้ให้จัดตามความเหมาะสมของแต่ละระดับ โดยมุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคคลให้เหมาะสมแก่วัยและศักยภาพ ซึ่งจากข้อความในมาตราทั้งสาม จะเห็นได้ว่าการจัดการศึกษาจะต้องมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความสุข โดยยึดผู้เรียนสำคัญที่สุด การจัดกระบวนการเรียนรู้มุ่งเน้นการฝึกทักษะการคิด การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ ซึ่งเป็นการจัดการเรียนรู้ในลักษณะองค์รวม ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างเป็นธรรมชาติและมีความหมายต่อชีวิตของผู้เรียน โดยสถานศึกษาสามารถจัดทำหลักสูตรที่เหมาะสมกับสถานศึกษานั้นๆ ได้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นหน่วยงานทางการศึกษาหลักที่มีภารกิจที่สำคัญคือ การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพตามเป้าหมายของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และตามมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปัจจุบันสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีโรงเรียนที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในสังกัดจำนวนทั้งสิ้น 32,098 โรงเรียน กระจายอยู่ทั่วทุกภูมิภาคของประเทศ โรงเรียนซึ่งเป็นหน่วยงานฝ่ายปฏิบัติมีหน้าที่และความรับผิดชอบโดยตรงในการจัดและพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาของทุกคนที่อยู่ในช่วงการรับโอกาสทางการศึกษา เนื่องจากมีจำนวนโรงเรียนค่อนข้างมาก ทำให้เกิดความหลากหลายของขนาด โดยเฉพาะเมื่อพิจารณาเฉพาะโรงเรียนขนาดเล็กในสังกัดของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ยึดเกณฑ์จำนวนนักเรียนไม่เกิน 120 คน มีจำนวนทั้งสิ้น 13,357 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 41.48 ของโรงเรียนทั้งหมด (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2551 : 1) จากการศึกษาสภาพการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กและผลที่เกิดขึ้นพบว่าปัญหาที่สำคัญมีดังนี้คือ

1. การได้รับการส่งเสริมสนับสนุนจากท้องถิ่นชุมชนมีค่อนข้างน้อย เพราะโรงเรียนขนาดเล็กส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในชุมชนที่ห่างไกลและมีปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ
2. การจัดสรรงบประมาณให้แก่โรงเรียนขนาดเล็กมีค่อนข้างจำกัดทำให้ขาดแคลนทั้งอาคารเรียน อาคารประกอบ ห้องสมุด ตลอดจนสนาม สำหรับการเล่นกีฬาของนักเรียน
3. ความขาดแคลนบุคลากรที่จะจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ จัดการเรียนการสอนโดยมีครูไม่ครบชั้นเรียน ไม่ครบกลุ่มสาระการเรียนรู้
4. นักเรียนมีความรู้ความสามารถตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ค่อนข้างต่ำเมื่อเทียบกับนักเรียนของโรงเรียนขนาดกลาง โรงเรียนขนาดใหญ่ และโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ

5. การลงทุนทางการศึกษาสำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก จึงเป็นการลงทุนที่ค่อนข้างสูง เมื่อเทียบกับโรงเรียนขนาดกลาง โรงเรียนขนาดใหญ่ และโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ ลงทุนด้วยจำนวนเงินงบประมาณที่เท่ากันแต่ตอบสนองต่อความต้องการของนักเรียนในจำนวนที่ต่างกัน

6. ขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนและครูในโรงเรียนขนาดเล็กจะน้อยกว่าในโรงเรียนขนาดกลาง โรงเรียนขนาดใหญ่ และโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาทุกแห่งที่มีบทบาทความรับผิดชอบเกี่ยวกับการบริหารจัดการศึกษาต่างให้ความสำคัญกับปัญหาดังกล่าว ต่างเร่งที่จะหาสาเหตุที่แท้จริงของปัญหาทางด้านการจัดการศึกษา จึงได้กำหนดเป้าหมายนโยบายแนวทางการดำเนินงานมาตรการเพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ตลอดจนหารูปแบบในการดำเนินการ ที่จะทำให้เกิดผลการปฏิบัติงานสำหรับการบริหารจัดการในระดับพื้นที่อย่างจริงจัง ในส่วนของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ซึ่งปัจจุบันมีโรงเรียนขนาดเล็กในสังกัดจำนวน 102 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 45.13 ของจำนวนโรงเรียนทั้งหมด (ข้อมูล 10 มิถุนายน 2554) จากการติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่พบว่าผลการดำเนินงานยังไม่เป็นที่น่าพึงพอใจ โรงเรียนขนาดเล็กยังคงใช้งบประมาณและทรัพยากรที่ไม่คุ้มค่าและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ การทดสอบระดับชาติยังไม่เป็นไปตามเป้าหมาย ประกอบกับโรงเรียนขนาดเล็กมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง การมีโรงเรียนขนาดเล็กจำนวนมากดังกล่าว ทำให้การจัดการศึกษาไม่สามารถสะท้อนคุณภาพและประสิทธิภาพได้เพียงพอ จึงส่งผลให้คุณภาพการศึกษาลดลงอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งโรงเรียนขนาดเล็กมีข้อจำกัดในการพัฒนาโรงเรียนหลายประการเช่น ขาดความพร้อมในระบบข้อมูลสารสนเทศ การสื่อสาร เทคโนโลยี สภาพแวดล้อมของโรงเรียนที่ไม่เอื้อต่อการเรียนการสอน โรงเรียนขนาดเล็กส่วนหนึ่งขาดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการเนื่องจากความไม่เพียงพอด้านปัจจัยต่างๆ เช่นด้านบุคลากรงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ รวมถึงความร่วมมือของผู้ปกครอง และชุมชน ด้วยเหตุผล

ดังกล่าวจึงทำให้ผลผลิตของโรงเรียนขนาดเล็กมีคุณภาพค่อนข้างต่ำ (แผนบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่, 2555 : 1) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่จึงต้องเร่งพัฒนาคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็กอย่างเร่งด่วน

ในปีการศึกษา 2556 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่จึงได้กำหนดมาตรการรวมโรงเรียนขนาดเล็กที่จำนวนนักเรียน 0 - 40 คน จำนวน 22 โรงเรียน ให้ไปจัดการเรียนการสอนและบริหารจัดการร่วมกับโรงเรียนหลักจำนวน 11 โรงเรียนที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่เป็นผู้กำหนด โดยพิจารณาจากโรงเรียนที่มีความพร้อมทางด้านอาคารสถานที่และบุคลากร เพื่อร่วมกันพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กให้มีคุณภาพสูงขึ้น จากการดำเนินงานดังกล่าวในระยะเวลา 2 ปีที่ผ่านมา ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาสภาพการบริหารจัดการของโรงเรียนหลักหลังการรวมโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ เกี่ยวกับการบริหารจัดการทั้ง 4 ด้าน ดังนี้ การบริหารวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารบุคลากรและการบริหารทั่วไป ตลอดจนรวบรวมปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารจัดการของโรงเรียนหลักในการรวมโรงเรียนขนาดเล็ก เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาสภาพและปัญหาของการบริหารจัดการของโรงเรียนหลักไปศึกษาแนวทางการเตรียมความพร้อมของโรงเรียนหลักในการรวมโรงเรียนขนาดเล็กในปีการศึกษาต่อไป และใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศในการกำหนดนโยบาย และกลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการของโรงเรียนหลักในการรวมโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่
2. เพื่อรวบรวมปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารจัดการของโรงเรียนหลักในการรวมโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่

3. เพื่อศึกษาแนวทางการเตรียมความพร้อมของโรงเรียนหลักในการรวมโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่

วิธีการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการศึกษาแนวทางการเตรียมความพร้อมของโรงเรียนหลักในการรวมโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ ซึ่งเป็นการศึกษาเชิงปริมาณ (Quantitative research) และเชิงคุณภาพ (Qualitative research)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ กลุ่มที่ 1 ประชากรที่เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ได้แก่ ครูผู้สอนของโรงเรียนหลักในการรวมโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ จำนวน 11 โรงเรียน คือ โรงเรียนบ้านทับพล โรงเรียนอุตรกิจ โรงเรียนบ้านพุดเตย โรงเรียนบ้านนาปาง โรงเรียนบ้านศาลาพระม่วง โรงเรียนสหกรณ์นิคมอ่าวลึก 2 โรงเรียนบ้านนาทุ่งกลาง โรงเรียนวัดไพรสณฑ์ โรงเรียนวัดโคกยาง โรงเรียนบ้านพุดดินนา และโรงเรียนบ้านแหลมสัก จำนวน 177 คน และกลุ่มที่ 2 ประชากรที่เก็บข้อมูลโดยใช้การสัมภาษณ์ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความเข้าใจและมีส่วนเกี่ยวข้องกับการรวมโรงเรียนขนาดเล็ก โดยพิจารณาจากผู้ที่มีประสบการณ์ในการทำงานเกี่ยวกับการรวมโรงเรียนขนาดเล็กและผู้ที่มีประสบการณ์สำเร็จในการดำเนินการตามนโยบายการรวมโรงเรียนขนาดเล็ก

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ กลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่ 1 ใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วนของจำนวนครูในโรงเรียนหลัก ตามตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Yamane (Yamane, 1970 : 886 – 887) ได้กลุ่มตัวอย่าง ทั้งหมดจำนวน 123 คน และกลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่ 2 ใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความเข้าใจและมีส่วนเกี่ยวข้องกับการรวมโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 6 คน ประกอบด้วยรองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ จำนวน 2 คน ผู้อำนวยการกลุ่มนโยบายและแผนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ จำนวน 1 คน ผู้อำนวยการของโรงเรียนหลักที่ประสบความสำเร็จ

ในการรวมโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 2 คน และผู้อำนวยการของโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 1 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษครั้งนี้ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือแบบสอบถามซึ่งใช้สำหรับครูผู้สอนของโรงเรียนหลักในการรวมโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่และแบบสัมภาษณ์ซึ่งใช้สำหรับผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความเข้าใจและมีส่วนเกี่ยวข้องกับการรวมโรงเรียนขนาดเล็กซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. แบบสอบถาม

แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอนคือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของครูผู้สอนโรงเรียนหลักในการรวมโรงเรียนขนาดเล็ก ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ ลักษณะของข้อมูลส่วนบุคคลในแต่ละข้อย่อยมีหลายคำตอบให้เลือก และผู้ตอบแบบสอบถามต้องเลือกตอบเพียงข้อเดียวให้ตรงกับความเป็นจริง

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการบริหารจัดการของโรงเรียนหลักในการรวมโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ มีทั้งหมด 47 ข้อ โดยลักษณะของคำถามแต่ละข้อเป็นการถามเกี่ยวกับการบริหารจัดการของโรงเรียนหลักในการรวมโรงเรียนขนาดเล็ก ในแต่ละด้านคือการบริหารวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารบุคลากรและการบริหารทั่วไป ว่ามีสภาพการบริหารจัดการอยู่ในระดับใด ซึ่งลักษณะแบบสอบถามเป็นการประเมินค่า (Rating scale) มี 5 ระดับ ในแต่ละช่วงมีความห่างเท่าๆ กันคือ 1 คะแนนดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง มีสภาพการบริหารจัดการอยู่ในระดับมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง มีสภาพการบริหารจัดการอยู่ในระดับมาก

ระดับ 3 หมายถึง มีสภาพการบริหารจัดการอยู่ในระดับปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง มีสภาพการบริหารจัดการอยู่ในระดับน้อย

ระดับ 1 หมายถึง มีสภาพการบริหารจัดการอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 แบบสอบถามความคิดเห็นแบบปลายเปิดเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะในการบริหารจัดการของโรงเรียนหลักในการรวมโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ ทั้ง 4 ด้าน คือ การบริหารวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารบุคลากรและการบริหารทั่วไป

2. แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์เป็นแบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง ประกอบด้วยคำถามปลายเปิด ผู้ให้ข้อมูลสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการรวมโรงเรียนขนาดเล็กของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่

ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับความเห็นต่อนโยบายการรวมโรงเรียนขนาดเล็กของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากระบี่

ตอนที่ 3 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการเตรียมความพร้อมของโรงเรียนหลักในการรวมโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่

ตอนที่ 4 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับความคิดเห็นเพิ่มเติมหรือข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการรวมโรงเรียนขนาดเล็กของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่

ผลการศึกษา

ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์เชิงปริมาณ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแนวทางการเตรียมความพร้อมของโรงเรียนหลักในการรวมโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของครูที่ตอบแบบสอบถามประกอบด้วยสถานภาพครูผู้สอน การปฏิบัติหน้าที่ในกลุ่มงาน ประสิทธิภาพในการทำงานและขนาดโรงเรียน พบว่าผู้ครูผู้สอนส่วนใหญ่เป็นครูโรงเรียนหลักจำนวน 107 คน คิดเป็นร้อยละ 87.0 รองลงมาเป็นครูโรงเรียนที่มารวมจำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 13.0 โดยส่วนใหญ่เป็นครูที่ปฏิบัติหน้าที่ในกลุ่มงาน

บริหารทั่วไปจำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 37.4 รองลงมาเป็นครูที่ปฏิบัติหน้าที่ในกลุ่มงานวิชาการจำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 30.1 ครูผู้สอนส่วนใหญ่ปฏิบัติงานมานานกว่า 21 ปีขึ้นไปจำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 37.4 รองลงมาปฏิบัติงานต่ำกว่า 10 ปี จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 28.5 และส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนขนาดเล็กซึ่งมีนักเรียน 8 – 300 คน จำนวน 79 คน คิดเป็นร้อยละ 64.2 รองลงมาเป็นโรงเรียนขนาดกลางซึ่งมีนักเรียน 301 – 1,000 คน จำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 35.0

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารจัดการของโรงเรียนหลักในการรวมโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ พบว่าครูผู้สอนส่วนใหญ่มีความเห็นว่าการบริหารจัดการของโรงเรียนหลักในการรวมโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านที่มีการบริหารจัดการสูงที่สุดคือด้านการบริหารทั่วไป รองลงมาคือด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคลากร และน้อยที่สุดคือด้านการบริหารวิชาการ

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะในการบริหารจัดการของโรงเรียนหลักในการรวมโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ ในด้านต่างๆมีดังนี้

1. ด้านการบริหารวิชาการ ปัญหาที่พบมากที่สุดคือการจัดการศึกษาระหว่างโรงเรียนหลักและโรงเรียนขนาดเล็กยังไม่เป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน และปัญหาที่พบน้อยที่สุดคือการจัดชั้นเรียนนักเรียนที่มาเรียนรวมบางโรงเรียนขาดการวางแผนที่ดีไม่เป็นระบบ ส่วนข้อเสนอแนะที่มากที่สุดคือควรมีการติดตามผลเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่มาเรียนรวมอย่างต่อเนื่อง และน้อยที่สุดคือควรจัดบุคลากรด้านการบริหารวิชาการเพิ่มขึ้น

2. ด้านการบริหารงบประมาณ ปัญหาที่พบมากที่สุดคือการใช้จ่ายงบประมาณเพิ่มขึ้น และน้อยที่สุดคือการจัดทำงบประมาณยากขึ้น ส่วนข้อเสนอแนะที่มากที่สุดคือควรเพิ่มการตรวจสอบงบประมาณและน้อยที่สุดคือโรงเรียนขนาดเล็กที่มาเรียนรวมควรมีส่วนร่วมในเรื่องการใช้จ่ายงบประมาณ

3. ด้านการบริหารงานบุคคล ปัญหาที่พบมากที่สุดคือบุคลากรขาดการยอมรับซึ่งกันและกันต่างคนต่างยึดตนเองเป็นศูนย์กลางไม่เป็นน้ำหนึ่งใจและปัญหาที่พบน้อยที่สุดคือบุคลากรของทั้งสองโรงอาจเกิดความรู้สึกน้อยใจ ส่วนข้อเสนอแนะที่มากที่สุดคือควรจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้บุคลากรเกิดความสามัคคีปรองดองระหว่างกันและน้อยที่สุดคือควรยกย่องครูที่มีผลงานดีเด่น

4. ด้านการบริหารทั่วไป ปัญหาที่พบมากที่สุดคือขาดการติดตามนักเรียนที่มาเรียนรวม เพื่อแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นและปัญหาที่พบน้อยที่สุดคืออาคารสถานที่โรงเรียนขนาดเล็กทรุดโทรม ส่วนข้อเสนอแนะที่มากที่สุดคือควรจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างทั่วถึงและน้อยที่สุดคือควรจัดอาคารสถานที่ที่เพียงพอต่อโรงเรียนขนาดเล็ก

ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์เชิงคุณภาพ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแนวทางการเตรียมความพร้อมของโรงเรียนหลักในการรวมโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการการรวมโรงเรียนขนาดเล็กของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ พบว่าผู้ทรงคุณวุฒิส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการรวมโรงเรียนขนาดเล็กโดยให้ความหมายเกี่ยวกับการรวมโรงเรียนขนาดเล็กว่า การรวมโรงเรียนขนาดเล็กหมายถึงการบริหารจัดการให้โรงเรียนขนาดเล็กนำนักเรียนและครูไปเรียนร่วมกับโรงเรียนที่มีความพร้อมในด้านต่าง ๆ ซึ่งมักจะเรียกว่าโรงเรียนหลัก การที่จะพิจารณาโรงเรียนใดเป็นโรงเรียนหลักมักจะคำนึงถึงศักยภาพ ตลอดจนระยะทาง เส้นทางคมนาคม ศาสนาสังคม วัฒนธรรม ประเพณีที่คล้ายกัน โดยนโยบายการรวมโรงเรียนขนาดเล็กมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น แก้ปัญหาการขาดแคลนครู ครูไม่ครบชั้น และแก้ปัญหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนตกต่ำ

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความเห็นต่อนโยบายการรวมโรงเรียนขนาดเล็กของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่พบว่าส่วนใหญ่มีความเห็นว่าควรดำเนินการต่อ เพราะประชากรวัยเรียนในแต่ละชุมชนที่มีโรงเรียนตั้งอยู่บางแห่งมีจำนวนลดลงทุกปี เป็นการช่วยแบ่งเบาภาระงบประมาณภาครัฐทางการศึกษา รวมทั้งเป็นการส่งเสริมสนับสนุนให้นักเรียนได้รับบริการการศึกษาที่ดีขึ้น ครูและบุคลากรมีโอกาสได้ทำหน้าที่ตามความถนัดของตน เป็นการสร้างเครือข่ายที่ดี และเป็นการพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ดีอีกทางหนึ่ง และบางส่วนมีความเห็นว่าไม่ควรดำเนินการต่อเพราะอาจมีปัญหาในเรื่องการบริหารครูและบุคลากรระหว่างครูโรงเรียนหลักและโรงเรียนรวมทำให้ไม่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ท้องถิ่นจะขาดโอกาส ความเจริญของท้องถิ่นจะหมดไป ดังนั้นรัฐควรหาวิธีแก้ปัญหาด้วยวิธีอื่นมากกว่าการยุบรวมโรงเรียนขนาดเล็กเช่น หาครูให้ครบชั้น จ้างครูสอนหรือใช้วิธีการสอนทางไกล

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการเตรียมความพร้อมของโรงเรียนหลักในการรวมโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่พบว่าแนวทางการเตรียมความพร้อมของโรงเรียนหลักในการรวมโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ มีดังนี้ 3.1) โรงเรียนหลักประเมินความพร้อมของตนเองก่อนดำเนินการตามนโยบายการรวมโรงเรียนขนาดเล็ก หากไม่พร้อมควรแจ้งต่อหน่วยงานต้นสังกัดเพื่อหาโรงเรียนอื่นทดแทน 3.2) โรงเรียนหลักควรทำความเข้าใจ ศึกษาหาข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับโรงเรียนขนาดเล็กที่จะมาเรียนรวมเกี่ยวกับบริบท จุดอ่อนจุดแข็งในทุกๆด้านเพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการวางแผนในเรื่องการบริหารจัดการหลังการรวมโรงเรียน 3.3) โรงเรียนหลักประชุมปรึกษาหารือกับครูและบุคลากรทางการศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครองและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในโรงเรียนหลักเกี่ยวกับนโยบายการรวมโรงเรียนขนาดเล็กให้ชัดเจน เปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น พร้อมทั้งกำหนดแนวทางการเตรียมความพร้อมในแต่ละด้าน เช่น หัวหน้างานในแต่ละงานต้องเตรียมกรอบงานให้พร้อมในการรองรับครูและนักเรียนจากโรงเรียนขนาดเล็ก 3.4) โรงเรียนหลักประชุมและให้ความรู้แก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนหลักและโรงเรียน

ขนาดเล็กที่มารวม อาทิ ผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้นำชุมชน ผู้ปกครองและนักเรียน เพื่อปรับวิสัยทัศน์ แนวความคิด รับทราบนโยบาย สร้างความเข้าใจและสร้างแนวปฏิบัติที่ตรงกันเกี่ยวกับการรวมโรงเรียนขนาดเล็ก โดยยึดหลักการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย 3.5) โรงเรียนหลักร่วมกับโรงเรียนขนาดเล็กวางแผนเกี่ยวกับการบริหารจัดการในการดำเนินงานทั้ง 4 ด้าน เช่น การบริหารวิชาการ ต้องมีการประชุมวางแผนในการจัดทำหลักสูตรร่วมกัน กำหนดภาระหน้าที่ตามกลุ่มสาระวิชา จัดทำตารางสอนให้ครูจากโรงเรียนขนาดเล็ก จัดนักเรียนที่มาเรียนรวมลงชั้นเรียน จัดหาสื่อและวัสดุทางการศึกษาอำนวยความสะดวกให้แก่ครูและนักเรียนจากโรงเรียนขนาดเล็กที่มาเรียนรวม วางแผนและจัดทำเอกสารเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผลนักเรียน ในด้านบุคลากร เตรียมบุคลากรและการมอบหมายภารกิจงานด้านบุคลากรให้พร้อม ตามความรู้ความสามารถและความถนัดของแต่ละคนและให้ความเสมอภาคแก่ครูทั้งสองโรงเรียน จัดกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคลากรทั้งสองโรงเรียนให้เป็นน้ำหนึ่งใจเดียว ในด้านการบริหารงบประมาณ โรงเรียนหลักควรทำข้อตกลงกับโรงเรียนที่มารวมเกี่ยวกับการใช้จ่ายงบประมาณ และควรแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบทั้งสองโรงเรียน อีกทั้งกำกับติดตาม ประเมินผลความเสี่ยงในการรับและจ่ายเงินงบประมาณและมีการตรวจสอบอย่างเป็นธรรมและสม่ำเสมอ และในด้านการบริหารทั่วไป โรงเรียนควรจัดเตรียมอาคารสถานที่ เช่น ห้องเรียน โต๊ะ เก้าอี้ ห้องน้ำ ห้องส้วม โรงอาหารให้พร้อมต่อการรวมโรงเรียนขนาดเล็กและมีระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มาเรียนรวม 3.6) โรงเรียนหลักเชิญวิทยากรที่มีความรู้และมีประสบการณ์เกี่ยวกับการรวมโรงเรียนขนาดเล็กมาให้ความรู้และสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางการปฏิบัติในการรวมโรงเรียนขนาดเล็กให้แก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง 3.7) ก่อนดำเนินการรวมโรงเรียนควรจัดกิจกรรมให้บุคลากรจากโรงเรียนหลักและโรงเรียนขนาดเล็กที่มาเรียนรวมทุกคนมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เช่น กิจกรรมการพบปะสังสรรค์สร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างสองโรงเรียน กิจกรรมทัศนศึกษา เป็นต้น 3.8) โรงเรียนหลักขอความร่วมมือจากหน่วยงานต้นสังกัดนำครู ผู้ปกครอง ชุมชน คณะกรรมการสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้อง ศึกษาดูงานโรงเรียนที่

ประสบความสำเร็จเกี่ยวกับการรวมโรงเรียนขนาดเล็ก เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการดำเนินงานและสร้างความเข้าใจที่ตรงกัน 3.9) โรงเรียนหลักเปิดโอกาสให้ชุมชนทั้งสองโรงเรียนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการโรงเรียน เช่น เปิดโอกาสให้ชุมชนได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการรวมโรงเรียนขนาดเล็ก แต่งตั้งคณะกรรมการสถานศึกษาจากทั้งสองโรงเรียน ขอความอนุเคราะห์จากชุมชนในด้านต่างๆ และให้ความช่วยเหลือทั้งสองชุมชนเมื่อมีโอกาส เป็นต้น 3.10) โรงเรียนหลักจัดเตรียมอาคารสถานที่ให้พร้อมและเพียงพอกับจำนวนครูและนักเรียนจากโรงเรียนที่มาเรียนรวมพร้อมทั้งจัดเตรียมบุคลากรที่คอยแนะนำและอำนวยความสะดวกในเรื่องอาคารสถานที่ให้พร้อม และ 3.11) โรงเรียนหลักมีการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานในทุกด้านเกี่ยวกับการรวมขนาดเล็กอย่างต่อเนื่องหากเกิดปัญหาควรหาแนวทางแก้ไขโดยการแจ้งหน่วยงานต้นสังกัดที่ดูแลหรือหาคำปรึกษาจากผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ในเรื่องนั้น ๆ

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นเพิ่มเติมหรือข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการรวมโรงเรียนขนาดเล็กของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากระบี่พบว่าความคิดเห็นเพิ่มเติมหรือข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการรวมโรงเรียนขนาดเล็กของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ คือในการรวมโรงเรียนควรคำนึงถึงผู้ได้รับประโยชน์มากที่สุดคือ นักเรียน ผู้ได้รับผลกระทบต้องเสียสละและคำนึงถึงประโยชน์ต่อส่วนรวม ผู้บริหาร ครูและบุคลากรโรงเรียนขนาดเล็ก และโรงเรียนหลัก ต้องละลายความรู้สึกในตำแหน่ง บทบาทหน้าที่ของตนโดยต้องรวมให้เป็นหนึ่งเดียว ให้เกียรติซึ่งกันและกัน ควรมีแผนรองรับในเรื่องการบริหารจัดการด้านอาคารสถานที่เช่น อาจจัดให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ กำหนดให้เป็นสถานที่ที่คนในชุมชนได้ใช้ประโยชน์เช่น ที่ประชุมของหมู่บ้าน สถานที่จัดเลือกตั้ง จัดทำเป็นห้องสมุดของชุมชน จัดเป็นแหล่งพัฒนาอาชีพของนักเรียนและชุมชน เป็นต้น นอกจากนี้อาจแก้ไขโดยการจัดการเรียนการสอนผ่านดาวเทียมให้มากขึ้น

สรุปและอภิปรายผล

การศึกษาแนวทางการเตรียมความพร้อมของโรงเรียนหลักในการรวมโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ ผู้วิจัยได้นำแนวคิด ทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาประกอบการอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์แต่ละข้อดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการของโรงเรียนหลักในการรวมโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่

จากผลการวิจัยพบว่า ครูผู้สอนในโรงเรียนหลักและโรงเรียนขนาดเล็กที่มารวมส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการของโรงเรียนหลักในการรวมโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนหลักมีความพร้อมในเรื่องการบริหารจัดการอยู่แล้วเมื่อมีโรงเรียนขนาดเล็กมารวมก็ไม่ได้ทำให้เกิดผลกระทบใด ๆ อีกทั้งการบริหารจัดการของโรงเรียนหลักยังได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายทั้งผู้บริหาร ครูบุคลากรทางการศึกษา ผู้ปกครองและชุมชนจากโรงเรียนหลักเองและโรงเรียนขนาดเล็กที่มาวมจึงทำให้การบริหารจัดการประสบความสำเร็จและเกิดประสิทธิภาพสูงสุดแก่ผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2546 : 10) ที่กล่าวว่า ความสำคัญในการบริหารงานในสถานศึกษาคือการบริหารงานบริหารวิชาการ งานบริหารบุคลากร งานบริหารกิจการนักเรียนนักศึกษา งานบริหารการเงิน งานบริหารอาคารสถานที่ งานด้านความสัมพันธ์กับชุมชนและงานบริหารทั่วไปให้มีประสิทธิภาพสูงสุด อีกทั้งยังสอดคล้องกับผลงานวิจัยของนิศารัตน์ นามประเสริฐ (2552 : ก) ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรีเขต 1 ผลการวิจัยพบว่าระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี เขต 1 ภาพรวมพบว่าในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ปัจจัยด้านผู้บริหารโรงเรียน ปัจจัยด้านแนวทางการเรียนการสอน ปัจจัยด้านตัวครู และปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน และยังสอดคล้องกับ

ผลงานวิจัยของคริสพีล (Chrispeels, 1992 : 53-56) ที่ศึกษาประสิทธิภาพในการบริหารจัดการการศึกษาโรงเรียนต่าง ๆ ว่า เกิดจากปัจจัยสนับสนุน 2 ด้าน คือ ด้านโครงสร้าง ประกอบด้วย การบริหารแบบกระจายอำนาจ หลักสูตรชัดเจน ครุพัฒนาและปฏิบัติงานตามศักยภาพ ผู้ปกครองท้องถิ่นชุมชนสนับสนุนและนักเรียนยอมรับ ด้านกระบวนการ ประกอบด้วย การวางแผนแบบมีส่วนร่วม ความสำคัญของชุมชน ความมีระเบียบวินัย และการกำหนดจุดหมาย กับความคาดหวังร่วมกัน

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อรวบรวมปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารจัดการของโรงเรียนหลักในการรวมโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่

ปัญหาในการบริหารจัดการของโรงเรียนหลักในการรวมโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ ประกอบด้วย ปัญหาการจัดการศึกษาระหว่างโรงเรียนหลักและโรงเรียนขนาดเล็กยังไม่เป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน การจัดทำหลักสูตรและการใช้หลักสูตรยังขาดความร่วมมือของทั้งสองโรงเรียน การใช้จ่ายงบประมาณเพิ่มขึ้นและการเบิกจ่ายงบประมาณมีขั้นตอนที่ยืดยาก ปัญหาการขาดการยอมรับซึ่งกันและกัน อีกทั้งอาคารสถานที่ของโรงเรียนขนาดเล็กทรุดโทรมเพราะขาดการดูแล ทั้งนี้ปัญหาที่เกิดขึ้นอาจเป็นเพราะขาดการวางแผนที่ดีก่อนการดำเนินนโยบายรวมโรงเรียนขนาดเล็ก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของสุทัศน์ ประสาธน์ สุวรรณ (2541 : 63 – 65) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก : ศึกษากรณียุบรวมโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอพราวน จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า ปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นได้แก่ค่าพาหนะของนักเรียนเดินทางไม่เพียงพอ การวางแผนรองรับตำแหน่งผู้บริหารและครูผู้สอนโรงเรียนยุบรวมไม่ชัดเจน อาคารสถานที่ อาคารประกอบและวัสดุครุภัณฑ์ของโรงเรียนหลักไม่เพียงพอและอาคารสถานที่ อาคารประกอบของโรงเรียนยุบรวมขาดการดูแล

ข้อเสนอแนะในการบริหารจัดการของโรงเรียนหลักในการรวมโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ มีดังนี้ การรวมโรงเรียนควรคำนึงถึงผู้ได้รับประโยชน์มากที่สุดคือนักเรียน ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียควรมีความเสียสละ

และคำนึงถึงประโยชน์ต่อส่วนรวมไม่ยึดติดกับความต้องการหรือแนวคิดของการไม่ยอมเปลี่ยนแปลงสิ่งที่ดีกว่า ผู้บริหาร ครูและบุคลากรโรงเรียนขนาดเล็กและโรงเรียนหลักต้องละลายความรู้สึกในตำแหน่งและบทบาทหน้าที่ของตนโดยต้องรวมให้เป็นหนึ่งเดียว ต้องให้เกียรติซึ่งกันและกัน ควรจัดหน้าที่และความรับผิดชอบของแต่ละฝ่ายอย่างเหมาะสมและจัดครูผู้สอนให้ได้สอนตามความถนัด ควรลดภาระงานให้น้อยลง และควรเพิ่มงบประมาณในการพัฒนาคุณภาพครูผู้สอน ควรจัดสรรงบประมาณให้ทั่วถึงและมีการชี้แจงการใช้จ่ายงบประมาณอย่างโปร่งใส ควรนำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม และควรมีแผนรองรับในเรื่องการบริหารจัดการด้านอาคารสถานที่เช่น อาจจัดให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ กำหนดให้เป็นสถานที่ที่คนในชุมชนได้ใช้ประโยชน์ เช่น ที่ประชุมของหมู่บ้าน สถานที่จัดเลือกตั้ง จัดทำเป็นห้องสมุดของชุมชน จัดเป็นแหล่งพัฒนาอาชีพของนักเรียนและชุมชน เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของสุนทรี สุวรรณภูมิ (2549 : 87 - 91) ที่ได้ศึกษาการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ กรณีโรงเรียนวัดสารภีวิทยาคาร อำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษามีข้อเสนอแนะคือควรมีการจัดสรรงบประมาณให้มากขึ้น จัดบุคลากรฝ่ายสนับสนุนการทำงานธุรการเพื่อลดภาระครู ให้ครูสามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างเต็มที่และการทำงานควรทำงานร่วมกันเป็นทีมโดยนำชุมชนเข้ามาช่วยเหลือ

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อศึกษาแนวทางการเตรียมความพร้อมของโรงเรียนหลักในการรวมโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยะปี

จากผลการศึกษาแนวทางการเตรียมความพร้อมของโรงเรียนหลักในการรวมโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยะปี พบว่าผู้ทรงคุณวุฒิส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการรวมโรงเรียนขนาดเล็ก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการทำงานเกี่ยวกับการรวมโรงเรียนขนาดเล็กและเป็นผู้ที่ประสบความสำเร็จในการดำเนินการตามนโยบายการรวมโรงเรียนขนาดเล็กจึงทำให้มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องนี้เป็นอย่างดี ผู้ทรงคุณวุฒิส่วนใหญ่ยังมีความเห็นตรงกันว่าควรดำเนินการตามนโยบายการรวมโรงเรียนขนาดเล็กต่อไปในปีการศึกษาหน้าเพราะ เป็นการช่วยแบ่งเบาภาระงบประมาณภาครัฐทาง

การศึกษา รวมทั้งเป็นการส่งเสริมสนับสนุนให้นักเรียนได้รับบริการการศึกษาที่ดีขึ้น เป็นการสร้างเครือข่ายที่ดี และเป็นการพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ดีอีกทางหนึ่ง ดังนั้น จึงควรดำเนินการตามนโยบายต่อไป โดยแนวทางการเตรียมความพร้อมของโรงเรียนหลักในการรวมโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ สามารถสรุปได้ดังนี้ 1) โรงเรียนหลักประเมินความพร้อมของตนเองก่อน ดำเนินการตามนโยบายการรวมโรงเรียนขนาดเล็ก 2) โรงเรียนหลักควรทำความเข้าใจ ศึกษาหาข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับโรงเรียนขนาดเล็กที่จะมาเรียนรวม 3) โรงเรียนหลัก ประชุมปรึกษาหารือกับบุคลากรทุกฝ่ายของโรงเรียนหลักเกี่ยวกับนโยบายการรวมโรงเรียนขนาดเล็ก 4) โรงเรียนหลักประชุมและให้ความรู้แก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนหลักและโรงเรียนขนาดเล็กที่มารวม เพื่อปรับวิสัยทัศน์ แนวความคิด รับทราบนโยบาย สร้างความความเข้าใจและสร้างแนวปฏิบัติที่ตรงกัน 5) โรงเรียนหลักร่วมกับโรงเรียนขนาดเล็กวางแผนเกี่ยวกับการบริหารจัดการในการดำเนินงานทั้ง 4 ด้าน เช่น การบริหารวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านบริหารบุคลากร และด้านการบริหารทั่วไป 6) เชิญวิทยากรมาให้ความรู้และสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางการปฏิบัติในการรวมโรงเรียนขนาดเล็กให้แก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง 7) ก่อนดำเนินการรวมโรงเรียนควรจัดกิจกรรมให้ทั้งสองโรงเรียนมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน 8) โรงเรียนหลักนำครู และผู้ที่เกี่ยวข้อง ศึกษาดูงานโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จเกี่ยวกับการรวมโรงเรียนขนาดเล็ก 9) โรงเรียนหลักเปิดโอกาสให้ชุมชนทั้งสองโรงเรียนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการโรงเรียน 10) โรงเรียนหลักจัดเตรียมอาคารสถานที่ให้พร้อมและเพียงพอกับจำนวนครูและนักเรียนจากโรงเรียนที่มาเรียนรวม และ 11) โรงเรียนหลัก มีการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง จากแนวทางการเตรียมความพร้อมดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยของเกนยา ปิ่นจันทร์ (2547 : 50 – 54) ที่ศึกษาการพัฒนาแนวปฏิบัติในการยุบรวมโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงาน การประถมศึกษาอำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย ซึ่งผลการศึกษาพบว่า กระบวนการยุบรวมโรงเรียนมีขั้นตอนสำคัญดังนี้คือ 1) วางแผนดำเนินการยุบรวมโรงเรียนขนาดเล็ก ต้องทำการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับผลการดำเนินงานและองค์ประกอบ

อย่างละเอียดของโรงเรียน ที่ได้ดำเนินการยุบรวมแล้ว 2) ผู้ที่จะไปประชุมชี้แจงทำความเข้าใจกับประชาชน ผู้ปกครองนักเรียน ต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ มีจิตวิทยาสูงในการพูดโน้มน้าวจิตใจของผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งหมดให้เห็นถึงความสำคัญของการยุบรวมโรงเรียน 3) ครูและผู้นำในหมู่บ้านจะต้องมีความเชื่อและเข้าใจตรงกันเสียก่อนถึงเหตุผล ความจำเป็นในการยุบรวมโรงเรียนขนาดเล็ก 4) จัดหาแกนนำในหมู่บ้านที่มีความเข้าใจและเป็นคนที่ชาวบ้านให้ความเคารพนับถือ เป็นคนประสานงานทำความเข้าใจกับประชาชน ผู้ปกครองในหมู่บ้านทั้งในและนอกรูปแบบ 5) ผู้นำในระดับอำเภอประชุมชี้แจงทำความเข้าใจกับคณะกรรมการหมู่บ้านถึงเหตุผลความจำเป็นในการยุบรวมโรงเรียนขนาดเล็ก ให้เขามีความรู้สึกในการมีส่วนร่วม 6) ประชุมประชาชนในหมู่บ้านรวมทั้งผู้ปกครองนักเรียนทุกคน ให้เข้าใจถึงเหตุผล และความจำเป็นในการยุบรวมโรงเรียนขนาดเล็ก อีกทั้งต้องทำความเข้าใจถึงสิทธิที่เขาพึงได้ อาทิ ค่าพาหนะในการไปเรียนรวม เป็นต้น 7) ทำความเข้าใจกับประชาชนและชุมชน ในการยุบรวมโรงเรียนอาจไม่ได้รับความยินยอมในการดำเนินงานเพียงครั้งเดียวได้ ต้องทำหลาย ๆ ครั้ง 8) ผู้บริหารและครูผู้สอนจะเห็นด้วยและให้การสนับสนุนอย่างเต็มที่กับการยุบรวมโรงเรียนหากหน่วยงานต้นสังกัดให้หลักประกันในเรื่องของความมั่นคงในสภาพของตน และ (9) การนำนักเรียนไปเรียนรวมกับโรงเรียนใกล้เคียงที่มีความพร้อมเป็นรายวิชาในช่วงแรกจะเป็นแนวทางในการนำนักเรียนรวมเป็นบางชั้น และทุกชั้นเรียนในอนาคต

ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยในครั้งนี้ สามารถสรุปข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. หน่วยงานต้นสังกัดและผู้ที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการรวมโรงเรียนขนาดเล็ก ควรวางแผนการรวมโรงเรียนขนาดเล็กในระยะยาว โดยมีการประชุมเตรียมความพร้อม สร้างความเข้าใจกับผู้เกี่ยวข้องเช่น ผู้อำนวยการโรงเรียน ครูผู้สอน ผู้ปกครองและผู้นำท้องถิ่น ถึงเหตุผลและความจำเป็นที่แท้จริงในการรวมโรงเรียนขนาดเล็ก

2. หน่วยงานต้นสังกัดและผู้ที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการรวมโรงเรียนขนาดเล็ก ควรกำหนดแนวทางการเตรียมความพร้อมในการรวมโรงเรียนขนาดเล็กให้กับโรงเรียนหลักอย่างชัดเจน

3. หน่วยงานต้นสังกัดและผู้ที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการรวมโรงเรียนขนาดเล็ก ควรส่งเสริมให้ชุมชน ผู้ปกครองและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กมากขึ้น

4. หน่วยงานต้นสังกัดและผู้ที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการรวมโรงเรียนขนาดเล็ก ควรมีรูปแบบหรือแผนในการดูแลอาคารเรียน สถานที่ของโรงเรียนขนาดเล็กอย่างชัดเจน เช่น มอบให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือชุมชน ได้ดูแลและใช้ประโยชน์เพื่อส่วนรวม

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการทำวิจัยให้กว้างขึ้นดังนี้

1. ศึกษาแนวทางสู่ความสำเร็จของโรงเรียนหลักในการรวมโรงเรียนขนาดเล็กของโรงเรียนในภาคใต้

2. ศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานของโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดกระบี่อย่างละเอียด

3. ศึกษาแนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารงานโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดกระบี่

4. ศึกษารูปแบบการพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดกระบี่

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช

2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545. กรุงเทพมหานคร :
คุรุสภา.

เกนยา ปิ่นจันทร์. (2547). การพัฒนาแนวปฏิบัติในการยุบรวมโรงเรียนขนาดเล็ก

สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเขียงแสน จังหวัดเขียงราย.

วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา) มหาวิทยาลัยราชภัฏเขียงราย.

นิศาวัฒน์ งามประเสริฐ. (2552). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการบริหาร
โรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรีเขต 1.

วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2546). **การบริหารวิชาการ**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สห
มิตรออฟเซต.

ราชกิจจานุเบกษา (2545). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.**
2545. (เล่ม 119 ตอนที่ 123ก, หน้า 1-46). กรุงเทพมหานคร : สำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

สุทัศน์ ประสานสุวรรณ. (2541). **การพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารการจัดการ**
โรงเรียนขนาดเล็ก : ศึกษากรณีการยุบรวมโรงเรียนสังกัดสำนักงาน
การประถมศึกษา อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่. การค้นคว้าแบบอิสระ
(การบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่).

สุนทรี สุวรรณภูมิ. (2549). **การบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กโดยใช้การจัดการ**
เรียนรู้แบบบูรณาการ กรณีโรงเรียนวัดสารภีวิทยาจารย์ อำเภอแม่วาง
จังหวัดเชียงใหม่. การค้นคว้าแบบอิสระ ศึกษาครุศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิต
วิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่. (2555). **แผนการบริหารจัดการ**
โรงเรียนขนาดเล็กของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
กระบี่ ปีการศึกษา 2555 -2561. กระบี่ : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษากระบี่.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากระบี่. (2555). **ข้อมูลพื้นฐานทางการศึกษา ปี**
การศึกษา 2546. กระบี่ : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2551). **การพัฒนาคุณภาพการ**
บริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก ปีงบประมาณ 2551.
กรุงเทพมหานคร.

Chrispeels, J.H. (1992). **Purposeful Restructuring.** London: Falmer Press.

Yamane, Taro. (1973). **Statistics: An Introductory Analysis.** Third edition.
Newyork : Harper and Row Publication.